

เอาพุทธศาสนาใส่ไว้ในรัฐธรรมนูญ กับเอาพุทธธรรมมาไว้ในชีวิตคนไทย อันไหนสำคัญกว่ากัน

สังคมสุภาพ:

ชาติชาย มุกสง
สังคมและสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข

การที่ออกมาในช่วงนี้ไม่พ้นจะต้องมีเรื่องของ การออกความคิดเห็นต่อรัฐธรรมนูญฉบับที่กำลังร่างกัน อยู่ขณะนี้ ซึ่งที่เป็นที่ถกเถียงและอภิปรายกันนั้นมิใช่ เด่นด้วยกัน

อยากจะหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นในการตั้งปฏิจา- รังนั้น จะขอเอาเรื่องที่เกี่ยวกับสุขภาพทาง ในปัจจุบันก็คือ การจะบัญญัติให้พระพุทธศาสนา ประจำชาติไทยไว้ในรัฐธรรมนูญ นัยว่าถ้าบัญญัติ พุทธทางคุณธรรมและศีลธรรมของคนในสังคมไทย โดยอัตโนมัติ โดยไม่ต้องคำนึงถึงผู้ร่วมสังคมที่ ต่างออกไปอีกด้วย

ว่าการสอนธรรมและให้ยกเอาข้อธรรมะขึ้นมา กม.เข้าใจในสมัยพุทธกาลเป็นต้นมา การนำเอาปริศนา- เรื่องทางศาสนา และการบูชา วิสัชนา นับเป็นวิธีการ เผยแผ่ธรรมะให้เกิดแก่ผู้คนในสังคมเสมอมา ยกจะขอพ้องกับพุทธบริษัทว่าการเคลื่อนไหวให้ จิตตัวอักษรเอาไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับที่กำลังพิจารณา อยู่นี้ เป็นการยึดติดกับบัญญัติสมมติมาไปใหม่ ทรื้กตรองตัวเองให้เห็นความเป็นจริงของสังคมไทย ไร้มายาตบแต่งหรือไม่แล้วถ้าหากมองให้เห็นความ งามสังคมแล้วจะได้ทางสร้างสรรค์ให้เกิดสังคมที่ จะดีกว่านี้สำหรับสังคมในระยะยาว

โคดูซิครับว่าธรรมะทั้งหลายที่บัญญัติไว้ในคัมภีร์ที่ เวนี่ในคัมภีร์เป็นร้อยเป็นพันปีกลับได้รับการสืบ มาเป็นเวลากว่าสองศตวรรษครึ่งแล้ว ทำไมจึงดำรง ต้องเฝ้าหวัดกับการบัญญัติเอาไว้กับสถาบันไหนที่ ขึ้นมา ซึ่งรัฐชาติก็เป็นหนึ่งในนั้น และยังคงเป็นทุม- ญาของมนุษยชาติเสมอมา และในทุกสมัยจะมี รียรับรู้และสามารถพบหนทางแห่งการดับทุกข์ได้ ี่พระธรรมเหล่านั้นไม่ได้ถูกบัญญัติไปบังคับใคร ก็

ยังมีคนไปค้นพบได้

ทำไมธรรมะเหล่านั้นจึงสามารถดำรงสืบต่อเนื่องมาได้ ถ้า ไม่ใช่เป็นเพราะผู้คนทั้งหลายในสังคมได้ให้การยอมรับและ ปฏิบัติ เพราะเห็นถึงธรรมประโยชน์ของมันอย่างไรข้อกังขา และ ตอบสนองต่อบัญญัติในชีวิตจริงของเขาได้

แต่ปัญหาของยุคปัจจุบันที่ทุกฝ่ายต้องยอมรับก็คือพุทธ- ธรรมที่แท้หรือไม่ก็ตาม แต่ที่สำคัญต้องปรับเข้ากับกาลสมัยที่ ตอบคำถามและความทุกข์ในชีวิตที่ผู้คนร่วมสมัย ได้หายไ้จาก อุดมการณ์สูงสุดของคนในสังคมที่คิดว่าพระเจ้าได้ให้ในชีวิตนี้

ส่วนปัญหาที่ธรรมะไม่สามารถเป็นอุดมการณ์ร่วมกันของ คนในสังคมไทยปัจจุบันนั้น คงมีหลายสาเหตุหลายปัจจัยที่ผม คงไม่สามารถสาธยายให้แจ่มแจ้งได้ง่าย

แต่ก็ขอสาธกเอามาแสดงให้เห็นหลักสองสามประเด็น เพื่อ ให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เป็นจริงทางสังคมของพุทธศาสนา ไม่ใช่เป็นแค่สิ่งที่เราอยากให้เป็นจึงอยากจะเชื่อเช่นนั้น

ประการแรก ปัจจุบันคนส่วนใหญ่จะถือเอาพระพุทธ- ศาสนาเป็นอารมณ์ประด๋บาย มากกว่าการสมาทานเอาพุทธ- ศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งก็คือการนับถือศาสนา พุทธเอามาเป็นแค่การอ้างถึงอัตลักษณ์ที่ใช้อ้างอิงกับคนอื่นใน ความสัมพันธ์ทางสังคม ว่าเป็นผู้มีพระพุทธศาสนาเป็นแค่เครื่อง บริโภค เช่นเดียวกับการบริโภคสินค้าอย่างอื่นหรือวิถีชีวิตที่มี รสนิยมในยุคบริโภคนิยมที่ให้ทางเลือกในการบริโภคที่หลากหลาย

และการนับถือศาสนาที่เป็นแต่เพียงสัญลักษณ์ที่แสดง ออกทางสังคมอย่างหนึ่งเท่านั้น ไม่เคยคิดจะแสวงหาทางจิต วิญญูญด้วยการศึกษา ดังที่โลกตะวันตกได้พูดถึงผู้คนใน ยุคสมัยใหม่ว่ามีการค้นหาทางจิตวิญญาณแต่ไม่นับถือศาสนา คือ ศาสนาไม่ได้ทำหน้าที่ในการค้นหาทางจิตวิญญาณอีกต่อไป

ประการที่สอง คือการทำให้พุทธศาสนาเป็นแค่ศาสนาใน ระดับปัจเจกมากกว่าจะเป็นศาสนาในระดับที่ให้คำตอบทั้งสังคม หรือทำให้คนมีอุดมการณ์ร่วมกันทั้งสังคม การทำให้พุทธศาสนา กลายเป็นแค่การแสวงหาทางจิตวิญญาณของแต่ละปัจเจก และ แต่ละคนมีเสรีภาพที่จะมุ่งหาทางด้วยตนเองในการเติมเต็มด้าน ในของชีวิตตนเอง ได้อ้อให้เกิดปรากฏการณ์สุดโง่งหลายอย่าง ทั้งเรื่องของการมุ่งไปสร้างบรรยากาสนปฏิบัติธรรมอย่างจริงจังจน ไม่สนใจความเป็นไปของสังคม และการหันไปทำบุญในรูปแบบวัตถุ

เพื่อแลกกับการที่ตนเองไม่ต้องปฏิบัติดีในชีวิตประจำวัน โดย หวังพึ่งการลดบันดาลของอำนาจทางพิธีกรรมมากกว่าจะหาทาง ลดละกิเลสและตัวตนเสียมากกว่า

ดังตัวอย่างที่ระบบราชการอนุญาตให้ลาไปปฏิบัติธรรมได้ ทุกคน แต่ละคนที่ไปปฏิบัติธรรมนั้น บางครั้งก็ไม่ได้พิจารณา ว่าการไปมุ่งปฏิบัติธรรมของตนนั้นได้ไปส่งผลกระทบต้อเพื่อน ร่วมงานที่ต้องมาแบกรับงานแทนตนหรือไม่ แต่ไม่เคยคิดจะ ปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวันด้วยการสร้างการอยู่ร่วมกับคนอื่น อย่างมีสติและมีเมตตา ดังนั้น เมื่อกลับจากการฝึกนั่งหลับตา ทำสมาธิโดยไม่ได้แก้ปัญหาที่ระบบโครงสร้างการทำงานด้วยแล้ว ก็เลยต้องกลับมาทะเลาะกับเพื่อนร่วมงานเหมือนเดิม เหล่านี้ก็คือการแยกเอาเรื่องความต้องการมีและต้องปฏิบัติธรรมออกจากชีวิต จจริง ที่ต้องใช้ในทุกเมื่อเชื่อวันทั้งสิ้น

อีกประการหนึ่งที่น่าสนใจไม่น้อย ก็คือ การบัญญัติพระ พุทธศาสนาให้เป็นศาสนาประจำชาติจะช่วยแก้ปัญหาพระสงฆ์ที่ มุ่งการมีอำนาจฉายาบรรดาศักดิ์ที่ทางราชการมาแต่งตั้งให้ จน ลืมการปฏิบัติธรรมและเป็นที่พึ่งของชาวบ้านในชุมชน ไม่สนใจ ชาวบ้านในชุมชนถ้ามีผู้อุปถัมภ์ที่เป็นคนมีเงินออกชุมชน จนวัด กลายเป็นของเจ้าอาวาสมากกว่าเป็นวัดที่ชาวบ้านรู้สึกว่าเป็นส่วน เป็นเจ้าของ รวมทั้งจะสามารถแก้ปัญหาการที่พระสงฆ์และวัด เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำพุทธพาณิชย์ที่เกินงามด้วยการปลูก เสกเครื่องรางของขลังมาขายกันอย่างเป็นล่ำเป็นสัน ว่าการทำ กิจของพระสงฆ์ที่ผู้คนคาดหวังจนคนที่ต้องการธรรมะที่แท้จริง ได้เห็นหลังให้พระและวัดไปเสียสิ้น

แม้เราจะไม่ปฏิเสธว่าในสังคมไทยแต่เดิมมา พระพุทธ- ศาสนาก็ไม่เคยบริสุทธิ์ปราศจากลัทธิความเชื่ออื่น และเรื่องของ ความเชื่อด้านเครื่องรางของขลังโดยเฉพาะพระเครื่องก็เคยมี ความสำคัญกับคนสมัยโบราณเหมือนกัน แต่ที่ต่างกันอย่างสำคัญ คือคนโบราณเขาเชื่อเครื่องรางของขลังเหล่านั้นภายใต้ความเชื่อ เรื่องอำนาจของพุทธคุณเป็นหลัก

ที่ยิ่งไปกว่านั้นการทำเครื่องรางของขลังนั้น ก็ทำขึ้นด้วย ความศรัทธาและเผยแพร่อำนาจของพุทธคุณ มากกว่าการทำ ด้วยความหลงในพุทธพาณิชย์ที่คนสมัยปัจจุบันได้เอาแผน การตลาดแบบทุนนิยมมาใช้ในการกำหนดคุณค่าประโยชน์จาก พระเครื่องและเครื่องรางของขลังเหล่านั้น และเป็นไปเพื่อประ- โยชน์ทางวัตถุและแสวงหาลาภยศสรรเสริญอันเป็นการเพิ่ม อัตตาตนเอง มากกว่าเชื่อในพุทธคุณแท้ในออตติ

ปัจฉิมพจน์ในที่นี้ก็คือ การออกมาเคลื่อนไหวเพื่อให้มี การบัญญัติเอาพระพุทธศาสนาประจำชาติดังกล่าวนั้น อาจจะ ให้ลองพิจารณาดูด้วยใจที่เป็นธรรมดูว่าได้กระทำไปด้วยใจมี เมตตาดีแล้วหรือ ทำที่ก้าวร้าวเอาพวกมากเข้าว่า และมองวาทน เองดีกว่าคนอื่นนั้น ถือว่าเป็นหัวใจที่ที่เหมาะสมที่ชาวพุทธใช้ ใน การกระทำสิ่งต่างๆ แล้วหรือ

หรือว่าการจะเกิดสิ่งที่ดี ที่ชอบ ที่ถูกต้องในยุคสมัยหลัง กึ่งพุทธกาลนี้ ไม่ต้องเริ่มจากการมีสัมมาทิฐิแล้วละหรือ? ■

เอาพุทธศาสนาใส่ไว้ในรัฐธรรมนูญ กับเอาพุทธธรรมมาไว้ในชีวิตคนไทย อันไหนสำคัญกว่ากัน

สังคมสุภาพ:

ชาติชาย มุกสง
สังคมและสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข

การที่ออกมาในช่วงนี้ไม่พ้นจะต้องมีเรื่องของความคิดเห็นต่อรัฐธรรมนูญฉบับที่กำลังร่างกันอยู่ขณะนี้ ซึ่งที่เป็นที่ถกเถียงและอภิปรายกันนั้นมีประเด็นด้วยกัน

อยากจะหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นในการตั้งคำถามขึ้นนั้น จะขอเอาเรื่องที่เกี่ยวกับสุขภาพทางในปัจจุบันก็คือ การจะบัญญัติให้พระพุทธศาสนาประจำชาติไทยไว้ในรัฐธรรมนูญ นัยว่าถ้าบัญญัติพุทธทางคุณธรรมและศีลธรรมของคนในสังคมไทยโดยอัตโนมัติ โดยไม่ต้องคำนึงถึงผู้อยู่ร่วมสังคมที่แตกต่างกันออกไปอีกด้วย

ว่าการสอนธรรมและให้ยกเอาข้อธรรมะขึ้นมาคมเข้าใจในสมัยพุทธกาลเป็นต้นมา การนำเอาปริศนาเรื่องทางศาสนา และการบูชา วิถีชนนับเป็นวิธีการเผยแผ่ธรรมะให้เกิดแก่ผู้คนในสังคมเสมอมา ยกจะขอบุญจากพุทธบริษัทว่าการเคลื่อนไหวให้จิตตัวอักษรเอาไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับที่กำลังพิจารณาอยู่ นี่เป็นการยึดติดกับบัญญัติสมมติมาไปโหมกรีกตรองตัวเองให้เห็นความเป็นจริงของสังคมไทยไว้มายาตบตบหรือไม่ แล้วถ้าหากมองให้เห็นความองสังคมแล้วจะได้ทางสร้างสรรค์ให้เกิดสังคมที่จะดีกว่ากันสำหรับสังคมในระยะยาว

โคดูคิดริว่าธรรมะทั้งหลายที่บัญญัติไว้ในคัมภีร์ที่ไว้ในตู้คัมภีร์เป็นร้อยเป็นพันปีกลับได้รับการสืบมาเป็นเวลากว่าสองศตวรรษครึ่งแล้ว ทำไมจึงดำรงต้องเฝ้าระวังกับการบัญญัติเอาไว้กับสถาบันไหนที่ขึ้นมา ซึ่งรัฐชาติก็เป็นหนึ่งในนั้น และยังคงเป็นกฎหมายของมนุษยชาติเสมอมา และในทุกสมัยจะมีเรียนรู้และสามารถพบหนทางแห่งการดับทุกข์ได้ พระธรรมเหล่านั้นไม่ได้ถูกบัญญัติไปบังคับใคร ก็

ยังมีคนไปค้นพบได้

ทำไมธรรมะเหล่านั้นจึงสามารถดำรงสืบต่อเนื่องมาได้ ถ้าไม่ใช่เป็นเพราะผู้คนทั้งหลายในสังคมได้ให้การยอมรับและปฏิบัติ เพราะเห็นถึงธรรมประโยชน์ของมันอย่างไร้ข้อกังขา และตอบสนองต่อบัญญัติในชีวิตจริงของเขาได้

แต่ปัญหาของยุคปัจจุบันที่ทุกฝ่ายต้องยอมรับก็คือพุทธธรรมที่แท้หรือไม่ก็ตาม แต่ที่สำคัญต้องปรับเข้ากับกาลสมัยที่ตอบคำถามและความทุกข์ในชีวิตที่ผู้คนร่วมสมัย ได้หายไ้จากอุดมการณ์สูงสุดของคนในสังคมที่คิดว่าพระเจ้าได้ให้ในชีวิตนี้

ส่วนปัญหาที่ธรรมะไม่สามารถเป็นอุดมการณ์ร่วมกันของคนในสังคมไทยปัจจุบันนั้น คงมีหลายสาเหตุหลายปัจจัยที่ผสมผสานกันไม่สามารถสาธยายให้แจ่มแจ้งได้ง่าย

แต่ก็ขอสาธกเอามาแสดงให้เห็นหลักสองสามประเด็น เพื่อให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เป็นจริงทางสังคมของพุทธศาสนา ไม่ใช่เป็นแค่สิ่งที่เรายกให้เป็นจริงอย่างเชื่อเช่นนั้น

ประการแรก ปัจจุบันคนส่วนใหญ่จะถือเอาพระพุทธศาสนาเป็นอารมณ์ไม่ประคับคอง มากกว่าการสมาทานเอาพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งก็คือการนับถือศาสนาพุทธเอามาเป็นแค่การอ้างถึงอัตลักษณ์ที่ใช้อ้างอิงกับคนอื่นในความสัมพันธ์ทางสังคม ว่าเป็นผู้มีพระพุทธศาสนาเป็นแค่เครื่องบริโภค เช่นเดียวกับการบริโภคสินค้าอย่างอื่นหรือวิถีชีวิตที่มีรสนิยมในยุคบริโภคนิยมที่ให้ทางเลือกในการบริโภคที่หลากหลาย และการนับถือศาสนาที่เป็นแต่เพียงสัญลักษณ์ที่แสดงออกทางสังคมอย่างหนึ่งเท่านั้น ไม่เคยคิดจะแสวงหาทางจิตวิญญาณด้วยการพึ่งศาสนา ดังที่โลกตะวันตกได้พูดถึงผู้คนในยุคสมัยใหม่ว่ามีการค้นหาทางจิตวิญญาณแต่ไม่นับถือศาสนา คือศาสนาไม่ได้ทำหน้าที่ในการค้นหาทางจิตวิญญาณอีกต่อไป

ประการที่สอง คือการทำให้พุทธศาสนาเป็นแค่ศาสนาในระดับปัจเจกมากกว่าจะเป็นศาสนาในระดับที่ให้คำตอบทั้งสังคม หรือทำให้คนมีอุดมการณ์ร่วมกันทั้งสังคม การทำให้พุทธศาสนา กลายเป็นแค่การแสวงหาทางจิตวิญญาณของแต่ละปัจเจก และแต่ละคนมีเสรีภาพที่จะมุ่งหาทางด้วยตนเองในการเติมเต็มด้านในของชีวิตตนเอง ได้ก่อให้เกิดปรากฏการณ์สุดโต่งหลายอย่าง ทั้งเรื่องของการมุ่งไปสร้างบรรยากาศปฏิบัติธรรมอย่างจริงจังจนไม่สนใจความเป็นไปของสังคม และการหันไปหาบุญในรูปแบบวัตถุ

เพื่อแลกกับการที่ตนเองไม่ต้องปฏิบัติดีในชีวิตประจำวัน โดยหวังพึ่งการลดบันดาลของอำนาจทางพิธีกรรมมากกว่าจะหาทางลดละกิเลสและตัวตนเสียมากกว่า

ดังตัวอย่างที่ระบบราชการอนุญาตให้ลาไปปฏิบัติธรรมได้ทุกคน แต่ละคนก็ไปปฏิบัติธรรมนั้น บางครั้งก็ไม่ได้พิจารณาว่าการไปมุ่งปฏิบัติธรรมของตนนั้นได้ไปส่งผลกระทบต่อเพื่อนร่วมงานที่ต้องมาแบกรับงานแทนตนหรือไม่ แต่ไม่เคยคิดจะปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวันด้วยการสร้างการอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีสติและมีเมตตา ดังนั้น เมื่อกลับจากการฝึกนั่งหลับตาทำสมาธิโดยไม่ได้แก้ปัญหาที่ระบบโครงสร้างการทำงานด้วยแล้ว ก็เลยต้องกลับมาทะเลาะกันเหมือนเดิมเหมือนเดิม เหล่านี้ก็คือการแยกเอาเรื่องของการต้องมีและต้องปฏิบัติธรรมออกจากชีวิตจริง ที่ต้องใช้ในทุกเมื่อเชื่อวันทั้งสิ้น

อีกประการหนึ่งที่น่าสนใจไม่น้อย ก็คือ การบัญญัติพระพุทธศาสนาให้เป็นศาสนาประจำชาติจะช่วยแก้ปัญหาพระสงฆ์ที่มุ่งการมีอำนาจสถาปนาบรรดาศักดิ์ที่ทางราชการมาแต่งตั้งให้ จนลืมการปฏิบัติธรรมและเป็นที่พึ่งของชาวบ้านในชุมชน ไม่สนใจชาวบ้านในชุมชนถ้ามีผู้อุปถัมภ์ที่เป็นคนมีเงินนอกชุมชน จนวัดกลายเป็นของเจ้าอาวาสมากกว่าเป็นวัดที่ชาวบ้านรู้สึกว่าเป็นส่วนเป็นเจ้าของ รวมทั้งจะสามารถแก้ปัญหาการที่พระสงฆ์และวัดเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำพุทธพาณิชย์ที่เกินงามด้วยการปลูกเสกเครื่องรางของขลังมาขายกันอย่างเป็นล่ำเป็นสัน ว่าการทำกิจของพระสงฆ์ที่ผู้คนคาดหวังจนคนที่ต้องการธรรมะที่แท้จริงได้หันหลังให้พระและวัดไปเสียสิ้น

แม้เราจะไม่ปฏิเสธว่าในสังคมไทยแต่เดิมมา พระพุทธศาสนาไม่เคยบริสุทธิ์ปราศจากลัทธิความเชื่ออื่น และเรื่องของความเชื่อด้านเครื่องรางของขลังโดยเฉพาะพระเครื่องก็เคยมีความสำคัญกับคนสมัยโบราณเหมือนกัน แต่ที่ต่างกันอย่างสำคัญคือคนโบราณเชื่อเครื่องรางของขลังเหล่านั้นมาได้ความเชื่อเรื่องอำนาจของพระครูคุณเป็นหลัก

ที่ยิ่งไปกว่านั้นการทำเครื่องรางของขลังนั้น ก็ทำขึ้นด้วยความศรัทธาและเผยแพร่อำนาจของพุทธคุณ มากกว่าการทำด้วยความหลงในพุทธพาณิชย์ที่คนสมัยปัจจุบันได้เอาแผนการตลาดแบบทุนนิยมมาใช้ในการกำหนดคุณค่าประโยชน์จากพระเครื่องและเครื่องรางของขลังเหล่านั้น และเป็นไปเพื่อประโยชน์ทางวัตถุและแสวงหาทางกายยศสรรเสริญอันเป็นการเพิ่มอัตตาตนเอง มากกว่าเชื่อในพุทธคุณแท้ในจิตใจ

ปัจจัยมูลจโนในที่นี้ก็คือ การออกมาเคลื่อนไหวเพื่อให้มีการบัญญัติเอาพระพุทธศาสนาประจำชาติดังกล่าวขึ้น อาจจะให้ลองพิจารณาดูด้วยใจที่เป็นธรรมดูว่าได้กระทำไปด้วยใจมีเมตตาดีแล้วหรือ ทำที่ก้าวร้าวเอาพวกมากเข้าว่า และมองว่าตนเองดีกว่าคนอื่นนั้น ถือว่าเป็นหัวใจที่โหดร้ายที่ชาวพุทธใช้ในการกระทำสิ่งต่างๆ แล้วหรือ

หรือว่าการจะเกิดสิ่งที่ดี ที่ชอบ ที่ถูกต้องในยุคสมัยหลังถึงพุทธกาลนี้ ไม่ต้องเริ่มจากการมีสัมมาทิฐิแล้วละหรือ? ■